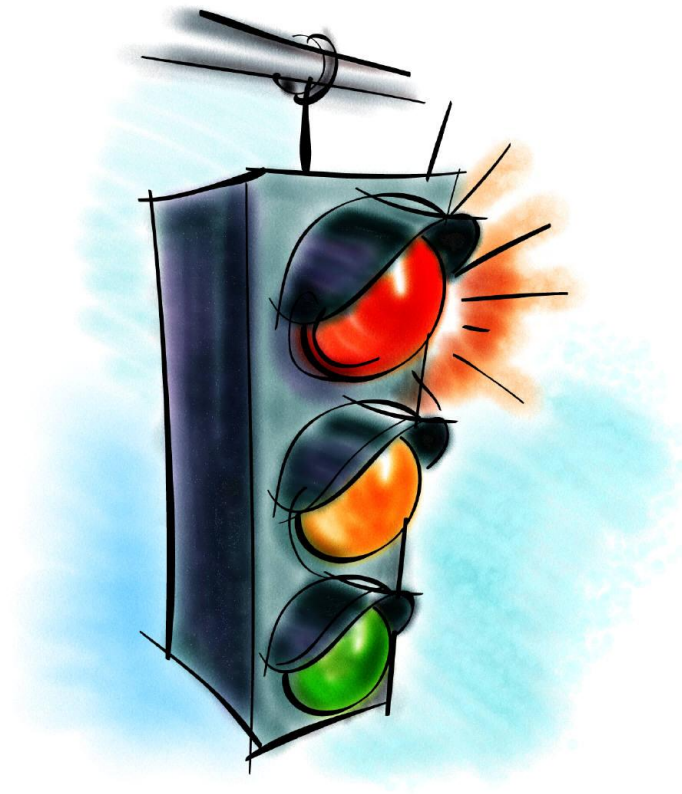

Zelfstandig werken?!

Ik ben er even niet!

Master Sen Special Education Need

Leerroute: Remedial Teaching

Begeleider: Annette Aitink

Auteur: Nicole Godrie

Studentnummer: 2129275

Juni 2010

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Probleemstelling	5
3. Verantwoording van de probleemstelling	8
4. Theorie	
4.1. Coöperatief leren	11
4.2. GIP-model	12
4.3. Inclusie	14
5. Methode	16
5.1. Zelfstandig werken op de Mijn basisschool	17
• Verschillen en overeenkomsten in de groepen bij het zelfstandig werken.	
• Wat werkt in de verschillende groepen en hoe komt dat?	
5.2. Het Gip-model in groep 7	21
5.3. Coöperatief leren in groep 7 en het effect op het zelfstandig werken	22
5.4. Evaluatie met de leerlingen van groep 7	24
6. Conclusies	
6.1. Antwoord op de onderzoeksvraag	26
6.2. Antwoord op de deelvragen	27
6.3. Slotconclusie en aanbevelingen	28
7. Evaluatie van het onderzoek	29
Samenvatting	30
Bijlage 1, Vragenlijst voor het team over zelfstandig werken in de groepen.	31
Bijlage 2, Stellingen voor de groepsdiscussie	33
Bijlage 3, Taakverdeling bij het coöperatief leren	35
Bijlage 4, Schema van een lesopbouw zelfstandig werken	37
Bijlage 5, Afspraken en regels van het zelfstandig werken	38
Bijlage 6, Werkvormen coöperatief leren in groep 7	39
Geraadpleegde Literatuur	41

1. Inleiding

De laatste jaren is er veel veranderd in de samenstelling van groepen op onze basisschool. Je ziet dat leerlingen met een beperking niet meer vanzelfsprekend verwezen worden naar een speciaal basisonderwijs instelling of een instelling die past bij hun beperking.

Door het invoeren van inclusie hebben we met regelmaat te maken met leerlingen die een rugzakregeling toegekend krijgen. Deze leerlingen zullen in de groep moeten functioneren met de middelen die ze vanuit de rugzak hebben. Samen met de ouders en de ambulant begeleider bepaalt de school hoe de hulp en begeleiding ingezet zal worden. Meestal komt dit neer op contact uren met een ambulant begeleider en het aanstellen van een remedial teacher voor een aantal uren per week.

Dit betekent dat de leerkracht aanpassingen zal moeten doorvoeren in de groep. Hierbij kun je denken aan inrichting van het lokaal, het leren samen werken van leerlingen, remedial teaching en extra begeleiding bieden in de groep. Hier zal dan wel de mogelijkheid en de ruimte voor moeten zijn.

Veel scholen zijn er al sinds jaar en dag achter dat deze ruimte gevonden moet worden in het zelfstandig werken. Wanneer een groep goed zelfstandig kan werken en samenwerkend kan leren worden er voorwaarden geschapen waarin kinderen van elkaar kunnen leren in de zone van de naaste ontwikkeling. Het verschil tussen zelfstandig werken en samenwerkend leren (ook wel coöperatief leren) zit hem in het feit dat samenwerkend leren zich bevindt in de zone van de naaste ontwikkeling en zelfstandig werken in de actuele ontwikkeling. (Wijffels, 2006) De leerkracht kan middels uitgestelde aandacht tijd maken om leerlingen individueel of in groepjes te begeleiden.

Dit onderzoek gaat over zelfstandig werken en samenwerkend leren. Juist door het werken met leerlingen met beperkingen en leerlingen zonder beperkingen ervaar je hoe zelfstandig werken en samenwerkend leren een leerkracht en zijn leerlingen kunnen helpen zich optimaal te ontwikkelen.

Op de school waar ik werk wordt al een aantal jaren gewerkt met zelfstandig werken. Tijdens het zelfstandig werken is het de bedoeling dat leerlingen zelfstandig werken aan taken die zij hebben opgekregen. De leerlingen plannen zelfstandig de volgorde van de taken, hierbij rekening houdend met het tijdstip waarop een taak af moet zijn. Eigenlijk leren wij de leerlingen zelfstandig verwerken. De leerlingen verwerken opdrachten waar de leerkracht eerder instructie voor gegeven heeft. Wij noemen het zelfstandig werken.

Tijdens het zelfstandig werken heeft de leerkracht dan tijd om te differentiëren en eventueel remedial teaching te bieden binnen de groep.

De praktijk wijst echter uit dat de het niet naar tevredenheid werkt. Ik heb alle collega's gevraagd om een aantal vragen te beantwoorden. Op mijn vraag wat er niet naar tevredenheid werkt geven de collega's veelal dezelfde belemmerende factoren aan. Ze merken allemaal op dat ze niet of te weinig toekomen aan het geven van remedial teaching of extra instructie tijdens het zelfstandig werken. De resultaten van het interview heb ik uitgewerkt zodat ik kan onderzoeken hoe het komt dat men niet of nauwelijks toekomt aan extra instructie en remedial teaching.

In 2008 hebben we op school een studiedag over zelfstandig werken gehad. Tijdens deze dag werd het GIP-XL model¹ globaal verklaart. Er is toen voor gekozen om het GIP-XL model niet volgens de vijf fasen in te voeren, maar wel elementen uit het GIP-XL model te halen en die structureel te gaan gebruiken in de groepen. Het hanteren van deze elementen komt ook terug in mijn POP² als remedial teacher.

In mijn POP werk ik aan klassenmanagement. De nadruk hierin ligt op het maken van afspraken en regels. Maar ook op routines die ik me eigen moet maken, zoals het lopen van een vaste ronde na een periode van uitgestelde aandacht, het gebruiken van de Timetimer om de duur van uitgestelde aandacht duidelijk te maken aan de leerlingen.

Ondanks mijn POP werkt het zelfstandig werken in groep 7 (mijn groep) niet naar behoren. Zowel mijn duocollega als ik zijn niet tevreden. Ik vraag me af wat ik kan veranderen in mijn groep om het beter naar wens te laten werken. Mijn onderzoek zal zich richten op wat goed werkt in welke groep en waarom.

In dit onderzoek heb ik gekeken of het samenwerkend leren (coöperatief leren) een middel kan zijn dat het zelfstandig werken een zinnigere inhoud kan geven op onze school en de basisschool waarmee we gaan fuseren.

¹ GIP-XL model is een onderwijsmodel dat het Groeps- en Individueel gericht Pedagogisch en didactisch handelen van de leerkracht centraal stelt.; dossier van Drs. L. Druiventak, projectleider programma GIP-XL Seminarium voor Orthopedagogiek.

² POP is de afkorting voor Persoonlijk Ontwikkelings Profiel

2. Probleemstelling

Samen met twee collega's zijn we begin schooljaar 2008-2009 begonnen met een POP over klassenmanagement. We hebben het opgebouwd met kleine stapjes en zijn verder gegaan op de afspraken die we met het team gemaakt hebben over zelfstandig werken.

Uit het interview met de collega's werd duidelijk dat zij ook niet tevreden zijn over het functioneren van het zelfstandig werken op onze school.

Ik heb alle collega's een aantal open vragen gesteld om te onderzoeken of mijn veronderstellingen over zelfstandig werken op onze school kloppen.

De volgende vragen hebben de collega's van mij gekregen:

Schrijf in eigen woorden op hoe je vindt dat het zelfstandig werken gaat.

- Wat gaat goed?
- Wat zou moeten veranderen?
- Hoe voelen zij zich tijdens het zelfstandig werken?
- Komen ze werkelijk toe aan verlengde instructie en remedial teaching tijdens het zelfstandig werken?

Ik heb van 6 groepen reactie ontvangen (van de groepen 3 tot en met 8). We hebben enkelvoudige groepen dat betekent dus 6 reacties in totaal. Hieronder heb ik kort samengevat wat de collega's hebben geantwoord:

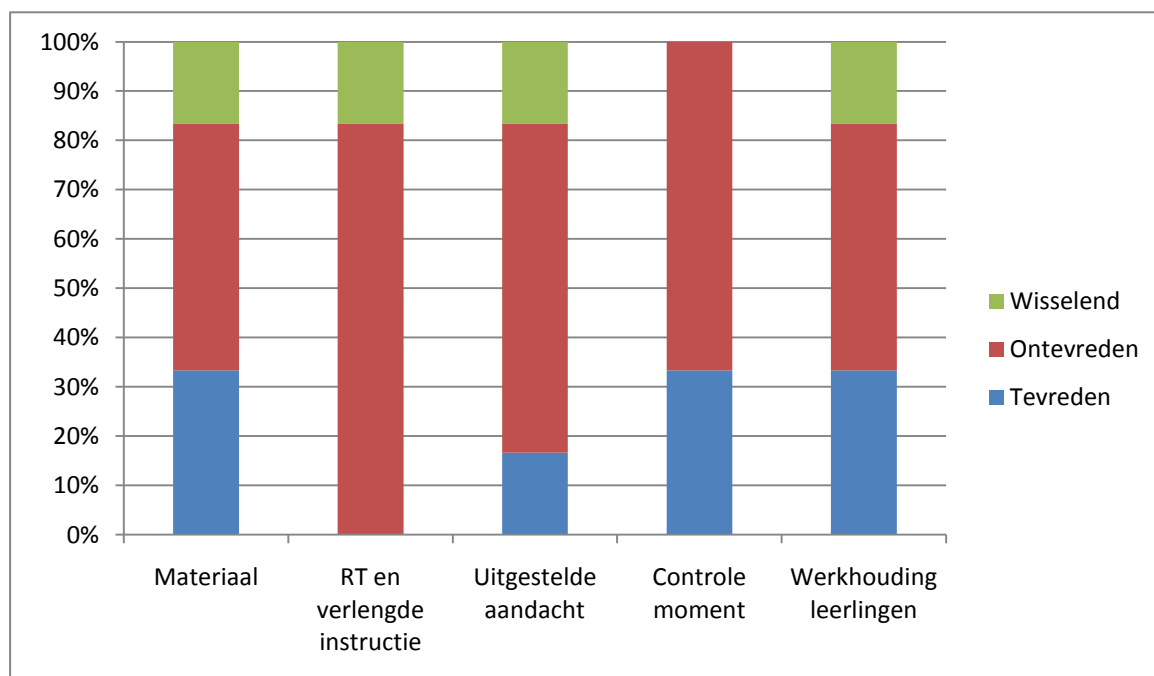

fig.1

Zij geven aan dat uitgestelde aandacht vaak nog lastig is, leerkrachten komen te weinig toe aan differentiatie en remedial teaching, niet alle leerlingen kunnen zelfstandig werken, het

vinden van geschikte taken is moeilijk, het structureel aanbieden van een controlemoment is lastig, een aantal leerlingen heeft erg veel sturing nodig. Men ziet het vooral misgaan in de samenwerking tussen leerlingen. Als er wordt samengewerkt is dat niet op de juiste manier.

Iedereen werkt wel met een zichtbare dagplanning. Vanaf groep 4 wordt het zelfstandig werken langzaam opgebouwd. Midden groep 5 wordt er gestart met een vaste tijd voor zelfstandig werken en een takenkaart. In groep 7 en 8 werkt men met een agenda en worden afspraken ook op het bord genoteerd.

Ik wil met mijn onderzoek antwoord krijgen op de volgende vraag:

Hoe kan ik het zelfstandig werken en samenwerkend leren in mijn groep verbeteren, zodat ik meer tijd en ruimte krijg om verlengde instructie en remedial teaching te geven binnen mijn groep.

Het pedagogisch klimaat moet zo ingericht zijn dat de regels en afspraken in de groep helder en duidelijk zijn voor leerkracht en leerlingen. Deze afspraken zorgen ervoor dat het zelfstandig werken optimaal kan verlopen. Alleen dan kan de leerkracht leerlingen individueel of in groepjes begeleiden en remedial teaching in de groep geven. Dit kan alleen als we inspelen op de behoeften van leerlingen namelijk; competent zijn, autonomie hebben en het hebben van relaties.(Wijffels, 2006) Leerlingen moeten kunnen plannen en evalueren. Ze moeten leren samenwerken en leren van elkaar.

In het team is iedereen het er over eens dat het beter moet kunnen. We willen er ook allemaal voor gaan. Collega's willen echter niet teveel veranderingen. Ze willen liever voortborduren op de weg die we hebben ingeslagen. We hebben al verschillende elementen van zelfstandig werken doorgevoerd. We zien echter allemaal dat leerlingen niet goed samenwerken en het moeilijk vinden iets uit te leggen aan elkaar. Ik denk dat coöperatief leren een middel kan zijn om zelfstandig werken te verbeteren.

R. Marzano benadrukt echter wel dat coöperatief leren slechts een middel mag zijn. Hij zegt dat zelfstandig werken en leraar geleide activiteiten nog steeds de hoofdmoot vormen in het onderwijs.(Marzano, Robert J.,Marzano, Jane S.& Pickering, Debra J.,2010, p.31)

Ik heb tevens de mening van de leerlingen geïnventariseerd. Hier heb ik gekozen voor groep 6 tot en met 8 omdat in de lagere groepen niet gewerkt wordt met een planning over meerdere dagen. Uit iedere groep heb ik met drie leerlingen afzonderlijk een gesprekje gehouden.

In het interview dat ik met (een groepje willekeurig gekozen) leerlingen van groep 6 tot en met 8 (fig.2) gehouden heb, komt naar voren dat de leerlingen het zelfstandig werken als prettig ervaren. Ze genieten van de autonomie. De leerlingen kunnen ook aangeven wat de afspraken binnen de groep zijn. Ze vinden het echter niet altijd prettig om te moeten samenwerken. Ze geven aan dat dan hun eigen werk onder tijdsdruk komt te staan en dat er dan minder tijd overblijft voor de leuke opdrachten.

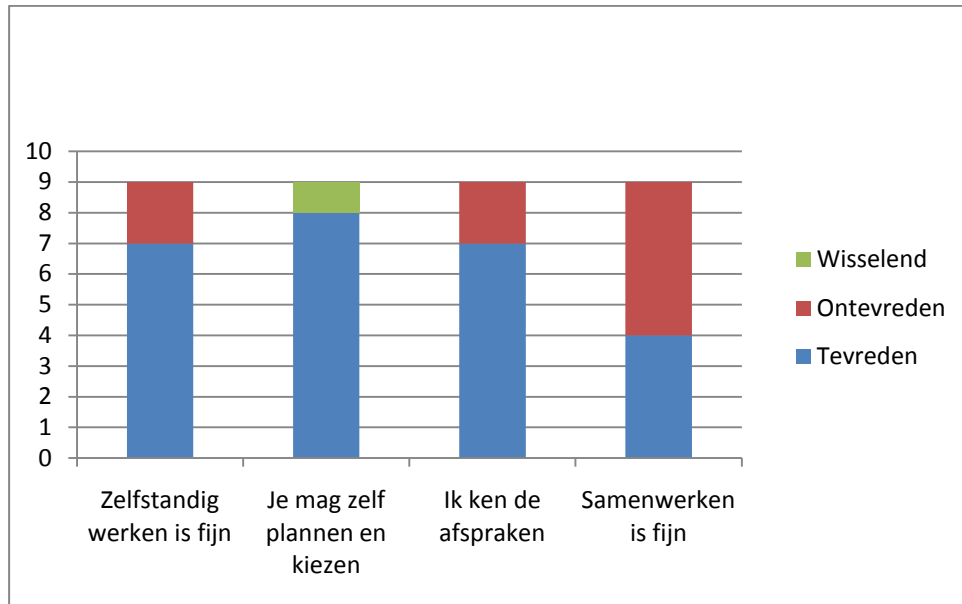

fig.2

Voor mij persoonlijk is het belangrijk dat ik antwoord krijg op mijn vraag omdat ik de leerlingen het maximale wil bieden. Ik vind dat iedere leerling het gevoel moet hebben dat hij gewaardeerd wordt en dat hij er toe doet. Niet kijken naar beperkingen, maar uitgaan van wat een leerling kan. Om dit te bereiken heb je een goed pedagogisch klimaat en een goed georganiseerd klassenmanagement nodig.

3. Verantwoording van de probleemstelling

Doel van het onderzoek:

Hoe kan ik het zelfstandig werken en samenwerkend leren in mijn groep verbeteren, zodat ik meer tijd en ruimte krijg om verlengde instructie en remedial teaching te geven binnen mijn groep.

Het zelfstandig werken betekent dat leerlingen zelfstandig aan het werk zijn. Het kan betekenen werk afmaken, zelfstandig inoefenen. Het betekent dat leerlingen zelfstandig en probleemoplossend moeten denken. Ze mogen niet de hulp van de leerkracht inroepen. Leerlingen die niet zelfstandig kunnen werken hebben veel sturing nodig en zijn alleen consumerend aanwezig.

Samenwerkend leren houdt in dat leerlingen in groepjes of tweetallen een probleem of vraagstuk onderzoeken of oplossen. Het is de bedoeling dat alle leerlingen een gelijkwaardige inbreng hebben. De leerlingen hoeven niet van een gelijkwaardig cognitief niveau te zijn. Het mooie van samenwerkend leren is juist dat leerlingen opereren in de zone van naaste ontwikkeling.

Het verbeteren van het zelfstandig werken en samenwerkend leren is nodig omdat alle collega's aangeven in het interview dat het niet optimaal werkt. Het zou beter kunnen. Tijd en ruimte creëren kan alleen als leerlingen goed kunnen zelfstandig werken en samenwerkend leren. Er wordt wel aan zelfstandig werken gedaan, maar toch geven de collega's aan dat er geen tijd is om extra instructie te geven of remedial teaching in de groep te geven.

Verlengde instructie en remedial teaching zijn essentieel voor adaptief onderwijs. Het biedt leerkrachten de mogelijkheid om binnen de groep leerlingen optimaal te begeleiden.

Het onderzoek dat ik ga doen richt zich allereerst op:

- verschillen en overeenkomsten in de groepen bij het zelfstandig werken
- wat werkt in de verschillende groepen en hoe komt dat?

De verlengde instructie en remedial teaching komen in het onderzoek niet aan de orde. Ik hoef niet te weten hoe deze ingevuld worden. Ik wil alleen weten of er de mogelijkheid is om ze uit te voeren.

Tijd en ruimte zijn aspecten die vanzelf ontstaan als het pedagogisch klimaat en zelfstandig werken elkaar positief beïnvloeden. Deze aspecten laat ik in het onderzoek dan ook verder buiten beschouwing evenals verlengde instructie en remedial teaching.

Deelvragen:

- Hoe is het zelfstandig werken georganiseerd in de groepen? Hierbij lettende op inrichting van het lokaal, afspraken, taken etc.
- Wat werkt goed in de groepen en waarom?

Doel in het onderzoek:

Onderzoeken met welk model of op welke manier het zelfstandig werken verbeterd kan worden.

Hier bij denk ik aan het GIP-model of vormen van coöperatief leren. Kunnen we dit invoeren zonder al te veel veranderingen?

Wat doen we al goed en wat kunnen we gebruiken binnen deze concepten?

Theoretische relevantie:

In een interview van Erno Mijland met professor Luc Steven (COS jaargang 18 nummer 6 – 2006) legt de professor uit dat ons huidige onderwijsstelsel vooral gebaseerd is op het industriële model. Het draait om producten die niet mogen afwijken.

Volgens de professor zorgt ons huidige onderwijssysteem ervoor dat leerlingen gaan onderpresteren omdat er geen intrinsieke motivatie plaatsvindt.

Het uitgangspunt in het onderwijs moet zijn, relatie (de leerling weet dat hij/zij iets kan ondernemen, zonder dat je anderen om toestemming hoeft te vragen) , competentie (de leerling heeft het geloof en plezier in eigen kunnen) en autonomie (de leerling heeft het gevoel dat andere mensen hem/haar waarderen en met hem/haar om willen gaan).

Dit ondersteunt de basisprincipes van adaptief onderwijs en samenwerkend leren. Wijffels (2006) legt uit waarom de drie componenten van goed onderwijs; relatie, competentie en autonomie moeten zijn. Deze drie vormen de basisbehoeften van het kind. Hij zegt dat het belangrijk is daar op in te spelen om zelfstandig leren aan te leren.

Bij relatie met je denken aan interactie tussen leerkracht en leerling of tussen leerlingen onderling. Als leerkracht kun je reflecteren op de interactie die er is, maar ook of er voldoende gelegenheid is tot samenwerken en samenspelen. Is er wederzijds respect en vertrouwen?

Leerlingen willen er toe doen. Je moet voor al je leerlingen hoge verwachtingen hebben en die ook laten blijken. Leerlingen moeten succeservaringen opdoen. Ze hebben behoefte aan feedback op hun werk en hun gedrag. Als ze die krijgen leren ze ook reflecteren op hun werk en handelen. Dat maakt dat ze zelf verantwoordelijk worden voor hun leren.

Ze kunnen leren zelf problemen op te lossen, zelf keuzes te maken en zelf inhoud te geven aan de les.

Praktische en maatschappelijke relevantie:

Als ik binnen mijn school heb onderzocht hoe het klassenmanagement en pedagogisch klimaat is georganiseerd, is het helder voor mij of coöperatief leren een meerwaarde kan bieden. Het moet een positieve opbrengst geven voor de leerkracht en de leerlingen.

Juist door in kaart te brengen hoe het klassenmanagement en pedagogisch klimaat is georganiseerd kan ik collega's op positieve wijze overtuigen van het feit dat coöperatief leren wellicht precies is wat wij zoeken. Of dat coöperatief leren net die organisatievorm is die ons zelfstandig werken meer effectief kan maken. Dit plaats ik dan in het daglicht van de verlegenheidsituatie die op de mijn basisschool speelt omtrent het zelfstandig werken.

Ik denk dat door alles overzichtelijk en helder in kaart te brengen en alles te linken met het coöperatief leren het mogelijk moet zijn een advies te formuleren dat meegenomen kan worden in het ontwikkelen van visie voor onze school.

4. Theorie

4.1.1. Coöperatief leren

Waarom zou coöperatief leren passen in het huidige onderwijsstelsel? Coöperatief leren is gebaseerd op een onderwijs traditie die er veel waarde aan hecht dat je kinderen opvoedt tot democratisch denken en handelen, tot samenwerken en actief leren. De klas moet in feite een weerspiegeling van de samenleving zijn. (v. Vugt, 2002, p.11) De bijdrage van iedere leerling helpt alle kinderen uit de groep met het bereiken van een sociaal en cognitief doel. Coöperatief leren wordt verdeelt in de volgende 5 onderdelen:

- Wederzijdse afhankelijkheid:

Ieder kind kan bij deze werkwijze een eigen bijdrage leveren naar eigen capaciteiten. Omdat kinderen moeten overleggen, samenwerken en uitleggen aan elkaar, hebben leerlingen de mogelijkheid te functioneren in de zone van de naaste ontwikkeling.

- Individuele verantwoordelijkheid:

Voor een groep gaat samenwerken wordt de gewenste bijdrage per individu bekend gemaakt aan de groep. Hiermee krijgt ieder lid individuele verantwoordelijkheid om tot het gewenste (groeps-) resultaat te komen. Het kan om taken die te maken hebben met de inhoud (resultaat) of met de werkwijze (deeltaken).

- Directe en gelijktijdige interactie:

Sociale interactie in de communicatie is een voorwaarde voor de ontwikkeling van hogere psychische functies, logisch denken en verbale vaardigheden. Degene die uitlegt functioneert op een hoger niveau omdat hij kennis of informatie moet samenvatten en herstructureren. Degene die de informatie ontvangt krijgt deze in een taal die past bij de leeftijd en ontwikkeling en het is hulp op maat.

- Gelijkwaardige deelname:

Bij gelijkwaardige deelname gaat het erom, hoe leerlingen mee doen. Dat is niet hetzelfde als gelijktijdige deelname. In de klas is er vaak sprake van een juist zeer ongelijkwaardige deelname. Alle leerlingen doen mee in een klassengesprek, maar juist een heel klein aantal leerlingen brengt ook echt iets in.

- Sociale vaardigheden:

Sociale vaardigheden zijn nodig om een groep te creëren en te behouden waarin iedereen zich gewaardeerd voelt. Deze vaardigheden zal een leerkracht moeten aanleren voordat hij begint aan coöperatief leren. Hierbij valt te denken aan groeps- en klassenvormde activiteiten waarin de nadruk ligt op vertrouwen krijgen door een open klimaat te creëren waarin leerlingen zich geaccepteerd voelen.

Voor mij is het vooral belangrijk dat ik ga onderzoeken hoe je coöperatief leren kunt inzetten tijdens het zelfstandig werken en wat de gevolgen zijn voor het klassenmanagement.

Daarom moet ik eerst weten hoe het zelfstandig werken nu in iedere groep is ingericht.

Vervolgens ga ik kijken of in mijn groep (groep 7) door middel van coöperatief leren de zelfstandigheid van leerlingen kan verbeteren. Het coöperatief leren wordt alleen ingezet als een werkvorm ter afwisseling van leerkracht geleid onderwijs en zelfstandig werken.

Hoe kun je coöperatief leren inzetten tijdens het zelfstandig werken?

Ik citeer de definitie die Joep van Vugt geeft over zelfstandig werken: "Zelfstandig werken heeft als doel het vergroten van het probleemoplossend vermogen en is daarmee een creatief proces dat gericht is op cognitieve ontwikkeling."

Leerlingen zijn individueel bezig met hun taken. Er lijkt geen samenhang tussen de leerlingen in een groepje. Wat je als groep samen doet, is geen primair belang; de groep is er om overzicht en rust in de groep te bewaren. Hoe kun je dan toch elementen van het coöperatief leren in het zelfstandig werken laten terugkomen?

Ik denk dat het niet de bedoeling van het coöperatief leren is om dit in het zelfstandig werken toe te passen. Wel is het leren om samenwerkend te leren belangrijk. Je kunt de groepen zo formeren dat er tijdens het zelfstandig werken sprake is van, van elkaar leren en aan elkaar uitleggen. Kies voor heterogene groepen en stel wel een gezamenlijk einddoel per groep rekening houdend met de individuele doelen. In de praktijk kan dit betekenen dat een leerling nog eens herhaalt wat er die ochtend aan instructie is gegeven. Hij leert hier van omdat de kennis op een hoger niveau samengevat en geherstructureerd moet worden. De leerling die hulp vraagt leert ervan omdat hij instructie krijgt die verteld wordt in taal die past bij de ontwikkeling en de leeftijd van de leerling.

4.2 GIP-Model

GIP staat voor Groeps- en Individueel gericht Pedagogisch en didactisch handelen. Al zoekende op het internet kom ik de volgende definitie van het GIP-model tegen:

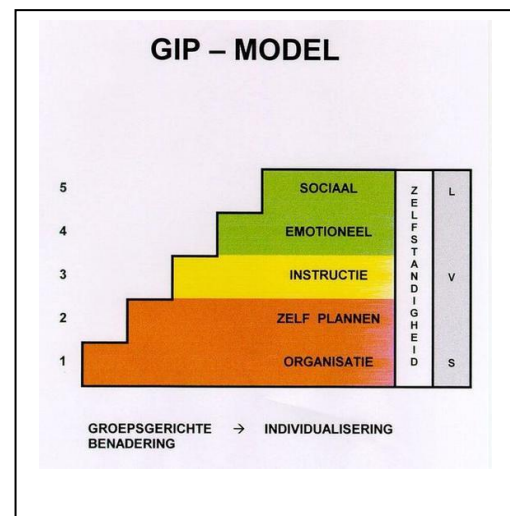
Het GIP-model helpt de leerkracht door het voeren van een goed klassenmanagement en gedragsveranderingen om de instructiemomenten te optimaliseren. Het GIP-model is een aanpak waarmee de leerkracht in een groep leert omgaan met verschillen tussen leerlingen. Het model bevordert de zelfstandigheid van leerlingen, waardoor de leerkracht meer ruimte over houdt om met individuele of kleine groepen leerlingen te werken. De leerkracht mag tijdens zijn instructiemomenten niet gestoord worden door de andere leerlingen. Deze zelfstandigheid kan al van jongs af aan worden geoefend en verbeterd. Hoe zelfstandiger de groep, hoe meer ruimte de leerkracht heeft voor effectieve instructiemomenten. Het GIP-model is een middel voor scholen om te komen tot gedifferentieerd onderwijs, gericht op

didactiek en opvoeding. Het bevordert de zelfstandigheid van leerlingen en leert de leerkracht om te gaan met pedagogische en didactische verschillen. (Project in een speciale klas. Geraadpleegd 28 november 2009, via <http://www.wecraad.nl/docs/8f3d70cb-db68-cb8c-8c71-4d46be868b05.pdf>)

Het bovenstaande vat in een notendop samen waar ik in mijn praktijksituatie tegenaan loop. Het GIP-model zou dus een goed middel kunnen zijn om het zelfstandig werken op mijn school te verbeteren. Het GIP-model is inmiddels aangepast tot een GIP-XL model. Dit is ontworpen door Drs. Lesley Druiventak die op het Seminarium voor Orthopedagogiek werkt. Zij omschrijft het GIP-XL als een programma. Het is opgebouwd in 5 fasen die weergegeven worden in een trap. Deze trap voer je op je school in van onder af aan in gemiddeld 3 tot 5 jaar.

Het verschil met het GIP-model is dat het zelf plannen hier niet in zit. En zelfstandig werken is in het GIP-model een thema. Bij GIP-XL vormt het de basis voor het nieuwe model.

Ik zal hieronder de 5 fasen en de twee verticale lijnen uitleggen.

- *Organisatie*: onder organisatie worden bedoeld, gedragsregels en afspraken om een veilig leerklimaat te creëren. Ruimte, ritme en regels zijn de drie inhoudende van dit thema.
- *Zelfplannen*: Leerlingen moeten ervaren dat ze grip hebben op hun eigen functioneren (autonomie). Ze moeten hiervoor kunnen registreren, plannen en beoordelen.
- *Instructie*: Het gaat hierbij om de organisatie van de instructie en de kwaliteit van de instructie. Men streeft naar instructiegroepen naast klassikale instructie. De groepjes zijn samengesteld op grond van de instructiebehoefte van de kinderen en zijn gedifferentieerd.
- *Emotionele ontwikkeling*: Denk hierbij aan het reflecteren op eigen (werk)gedrag. Het geeft de leerling zelfvertrouwen en zelfwaardering.
- *Samenwerken(sociaal)*: Leerlingen leren samenwerken, door hulp te vragen en hulp te geven. Ze oefenen met het maken van onderlinge afspraken. Ze kunnen het eigen gedrag en dat van een ander beoordelen.

- *Zelfstandigheid*: Zelfstandigheid is de ruggengraat van het model. Het gaat hierbij om kunnen omgaan met uitgestelde aandacht, inzicht in eigen kunnen en leren zelf problemen oplossen.
- *Leerlingvolgsysteem*: Als laatste wordt ook het leerlingvolgsysteem genoemd. Dit spreekt voor zich binnen een model dat differentiatie en instructie op maat nastreeft.

Er zijn scholen die het leerlingvolgsysteem volgen bij het indelen in instructiegroepen. Op mijn praktijkschool is dat ook het geval. Wij gaan uit van de niveaus van het Cito-leerlingvolgsysteem. We perken het echter in tot 3 instructiegroepen. Een groep die verdieping en verrijking (A-leerlingen) krijgt, een groep die de methode (B- en C-leerlingen) volgt en een groep die verlengde instructie krijgt (D- en E-leerlingen).

Ik zie in het GIP-XL model overeenkomsten met coöperatief leren. In de fase emotionele ontwikkeling en samenwerken zitten veel overlappings met coöperatief leren. Ik kan me voorstellen dat door met coöperatief leren te starten deze twee fase feitelijk aangeleerd worden. Dit wil ik binnen mijn eigen groep (groep 7) met mijn duopartner gaan ontwikkelen. Onze bevindingen kunnen dan als advies meegenomen worden voor de hele school.

4.3 Inclusie

Coöperatief leren is een middel om alle leerlingen uit een groep te laten opereren in de zone van de naaste ontwikkeling. Joep v. Vugt zegt zelfs dat coöperatief leren er voor kan zorgen dat de klas een weerspiegeling van de maatschappij is. Dit moet voorstanders van inclusie als muziek in de oren klinken.

Door leerlingen in de klas op een dusdanige manier te combineren dat ze allemaal kunnen denken en handelen in de zone van de naaste ontwikkeling leer je leerlingen elkaar helpen en om hulp te vragen. Op deze manier zouden leerlingen geen uitzondering meer zijn omdat ze niet helemaal voldoen aan de normen van het curriculum.

Ik denk dat een goede organisatie, met behulp van bijvoorbeeld het GIP-model en een effectief middel, zoals coöperatief leren er voor zorgen dat meer kinderen in hun eigen omgeving naar school kunnen. Ze kunnen binnen de groep onderwijs op maat krijgen. Omdat leerlingen hebben geleerd dat een ieder een gelijkwaardige inbreng heeft om tot een doel te komen, zijn er geen uitzonderingsposities meer. Leerlingen vinden het dan heel gewoon dat een ieder op eigen niveau een inbreng heeft die zinvol en leerzaam is.

Ik ben ook van mening dat leerlingen met een lichamelijke beperking op een basisschool kunnen functioneren. Uit ervaring weet ik dat een oogafwijking of spierziekte niet hoeft te betekenen dat je veroordeeld bent tot een instelling ver van je woonplaats. Het vraagt wel veel investering van de basisschool. Het krijgen van de juiste begeleiding van mensen die de

nodige kennis hebben is hierbij een must. Voor de leerlingen en voor de leerkracht (mijzelf in dit geval) waren het beide leerzame periodes. We hebben leren kijken naar wat kinderen wel kunnen en wat ze zouden moeten leren in plaats van kijken naar hun beperkingen. De ervaring leert ook dat kinderen elkaars beperkingen niet als beperking zien, dit is echt een ding van volwassenen.

Er zijn in mijn opinie wel grenzen aan inclusie. Als leerkracht ligt voor mij de grens bij het uitvoeren van medische handelingen. Kinderen met een meervoudige handicap of kinderen die veel medische verzorging nodig hebben zijn ook binnen een basisschool een eilandje door alle zorg die ze nodig hebben en alle extra's die dat met zich meebrengt. Maar dan nog is inclusie erg afhankelijk van de school en het team dat inclusie gaat invullen. Er zijn niet voor niets meerdere vormen van invoering van inclusie bedacht. Wanneer je naar de leerling kijkt moet je stellen dat ook voor de leerling grenzen aan te geven zijn bij inclusie. De omgeving kan nog zo goed omgaan met "de beperking" van een leerling, maar het werkt niet als de leerling zelf niet competent is. Het welbevinden van een leerling moet voorop staan. Dat kan betekenen dat een relatief "zwaar geval", heel goed functioneert binnen de basisschool omdat zowel de leerling, leerkracht en omgeving competent zijn. Tevens kan dat betekenen dat een relatief "licht geval" zich niet wel bevindt op diezelfde school, ondanks dat de leerkracht en omgeving identiek zijn. Toch moet deze leerling de kans krijgen het welbevinden ergens anders te krijgen.

5. Methode

Om de vraag, “hoe is het zelfstandig werken georganiseerd in de groepen? Hierbij lettende op inrichting van het lokaal, afspraken, taken etc.” te kunnen beantwoorden heb ik een vragenlijst voor het team (bijlage1) gemaakt. Ik heb alle collega's gevraagd deze lijst in te vullen. De lijst is gebaseerd op de Vertaling van het GIP-model naar waarneembaar leerkrachtgedrag (Luiten, 2005).

Om te onderzoeken wat goed werkt en waarom, wil ik tijdens de bouwvergaderingen de collega's vragen in groepjes hierover te discussiëren. De uitslag van de vragenlijst zal hiervoor als basis dienen. De onderdelen waarbij onderling verschillen te zien zijn worden ingebracht om in groepjes over te praten. Uiteindelijk moet de groep waarin gediscussieerd wordt tot een eens of oneens komen. De groepjes gaan deze uitspraken aan elkaar uitleggen. Het uiteindelijke doel is om samen tot een eens of oneens te komen. Daarnaast wil ik met open vragen in dezelfde groepjes een discussie ontlokken over de kwaliteit van ons zelfstandig werken. Ik zal vooraf vragen of stellingen maken waarover de discussie kan plaatsvinden.(bijlage 2) Ik gebruik hiervoor stellingen uit publicaties over het GIP-model.(Roozendaal & Visser-Meijman, 1997)

Mijn onderzoek bestaat uit twee delen. Ik wil onderzoeken met welk model of op welke manier het zelfstandig werken verbeterd kan worden. Hierbij denk ik aan het GIP-model of vormen van coöperatief leren. Kunnen we dit invoeren zonder al te veel veranderingen? Het tweede deel van het onderzoek zal plaatsvinden in mijn praktijkgroep (groep 7). Samen met mijn duopartner ga ik fase 1 en 2 van het GIP-model structureel invoeren, voor zover we het al niet ingevoerd hebben. Vervolgens gaan we kijken in hoeverre we ook fase 3, 4, en 5 kunnen gebruiken in onze huidige situatie. Tegelijkertijd wil ik spel- en werkvormen van coöperatief leren gaan aanleren met oefeningen uit het boek Coöperatief leren binnen adaptief onderwijs. De conclusies die ik trek komen uit evaluatie met mijn collega en uit de reflecties en evaluaties met de leerlingen. In de week van 18 mei houd ik een eindevaluatie-gesprek met de leerlingen.

Zowel het coöperatief leren als het GIP-model komen tegemoet aan de basiselementen van het onderwijs waar Luc Stevens over spreekt, autonomie, competentie en relatie. Het GIP-model spreekt mij aan omdat het duidelijkheid schept en overzichtelijk is voor leerkrachten. Het voordeel is dat we een aantal elementen al toepassen. Ik denk dat het daarom niet al te veel moeite kost om het verder door te voeren. Het coöperatief leren heeft mijn voorkeur omdat leerlingen elkaar wel helpen, maar niet op de juiste manier. Leerlingen weten niet hoe ze iets aan elkaar kunnen uitleggen. De relaties zijn vaak ook niet gelijkwaardig. Het is vooral

goed voor de leerlingen om te ervaren dat ze er toe doen! Dat ze onderdeel zijn van een geheel en een inbreng hebben die waarde heeft.

Op het moment dat leerlingen elkaar kunnen helpen en samen tot een einddoel kunnen komen, zullen ze minder afhankelijk zijn van de leerkracht. Ze zullen probleemoplossend kunnen denken. Door het inzetten van het GIP-model en met name de looprondes, is het voor de leerlingen ook duidelijk wanneer ze hulp of aanwijzingen van de leerkracht krijgen. Dit voorkomt rondlopen door de leerlingen en onnodig wachten. De leerkracht daarentegen kan duidelijk laten zien wanneer hij niet gestoord kan worden en heeft zo tijd voor gedifferentieerde instructie zonder dat andere leerlingen hem storen.

Mijn doel van dit praktijkonderzoek is praktisch gezien, onderzoeken of het mogelijk is een combinatie van het GIP-model en coöperatief leren in te voeren die aansluit bij onze manier van werken op mijn basisschool.

Het uiteindelijke doel is meer tijd en ruimte creëren voor verlengde instructie en remedial teaching binnen de groep.

5.1. Zelfstandig werken op mijn basisschool

Verschillen en overeenkomsten in de groepen bij zelfstandig werken:

De vragenlijst (bijlage 1) is uitgedeeld aan 13 leerkrachten die een groep hebben (fulltime en parttime). De lijst is ingevuld door 12 collega's. Ik heb er voor gekozen om duopartners afzonderlijk de lijst in te laten vullen, omdat de manier van werken niet uniform hoeft te zijn. Dat is ook gebleken tijdens het verwerken van de vragen.

Allereerst geef ik aan waar de overeenkomsten te vinden zijn in de groepen. Het blijkt dat wij al veel elementen toepassen en uitvoeren binnen de groepen. Deze punten behoeven geen discussie meer en kunnen gezien worden als een werkwijze van onze school.

Daarna laat ik in grafieken zien waar de verschillen liggen. Hier zal op een later tijdstip discussie over gevoerd gaan worden en zal er meningvorming plaatsvinden. Dit kan zijn omdat er onderling grote verschillen zijn of omdat het GIP-model juist iets anders aangeeft.

Overeenkomsten:

Inrichting van het lokaal:

- Alle leerkrachten werken met een *instructietafel*, behalve de leerkrachten van groep 1-2. Dit geldt ook voor het gebruiken van de *Time-timer*.
- De meeste leerkrachten hebben het *materiaal voor het zelfstandig werken* *gebruiksklaar* liggen. De atlassen liggen op de gang.

Klassikale groepsinstructie:

- *De regels en afspraken* die bij het werken horen zijn volgens de leerkrachten bij alle kinderen bekend.

Lopen van rondes (ongeveer 5 minuten)

- Alle leerkrachten geven vaak of altijd *complimenten*. Dit kan zijn zodat de hele groep het hoort of allen aan het kind gericht. Beide gebeurt vaak.

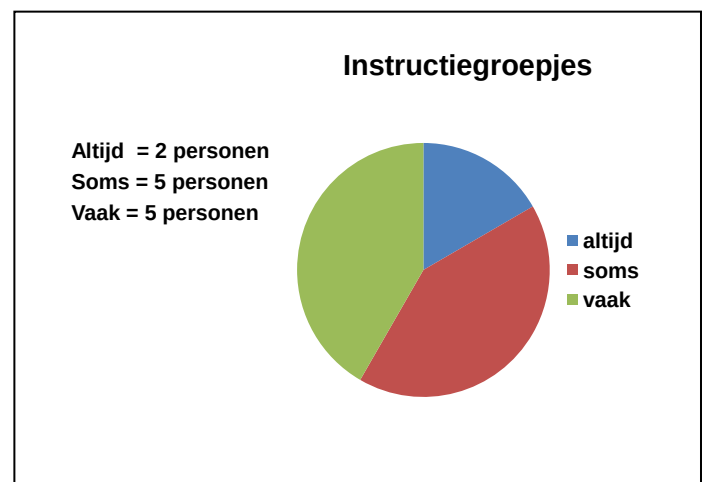
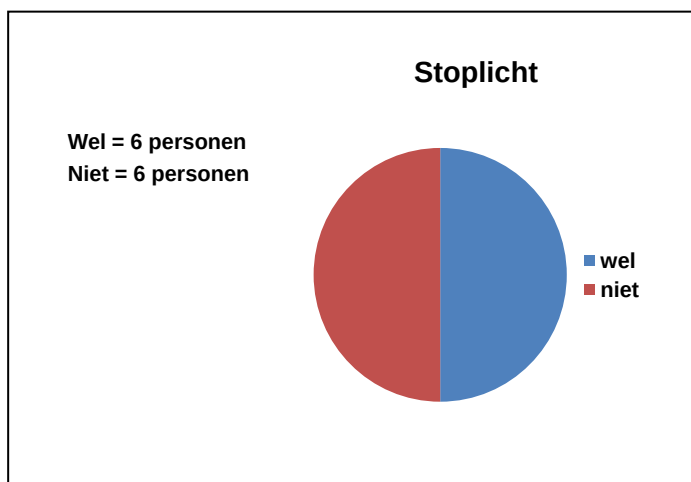
Correctie van gedrag:

- Het corrigeren van gedrag gebeurt het meest gericht aan het kind alleen. Soms ook zodat heel de groep het hoort. Dit hangt af van de situatie.

Afsluiten van de les:

- De leerlingen zijn op de hoogte van de regels betreffende het *opruimen*.
- Het *nabespreken van de les* gebeurt regelmatig. De vragen die gesteld worden wisselen wel.
- *Afspraken* worden vaak tot altijd geëvalueerd.
- Het werk wordt regelmatig geëvalueerd. Dit verschilt per leerkracht van soms tot altijd.

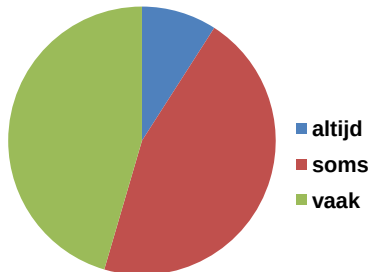
Verschillen:

Vaste looppronde

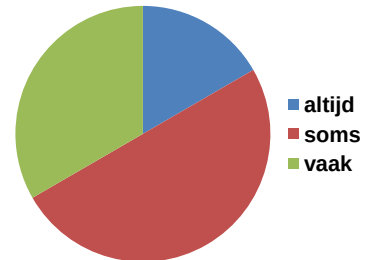
Altijd = 1 personen
Soms = 5 personen
Vaak = 5 personen

1 persoon heeft
hier niets ingevuld

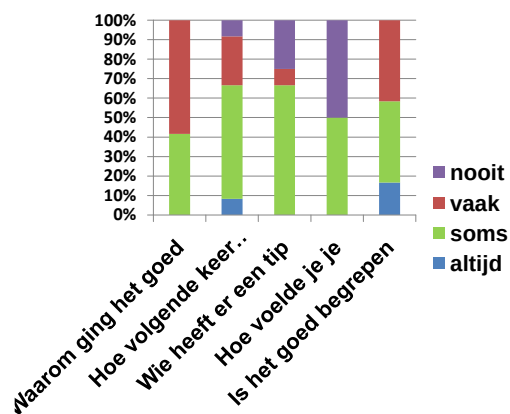

Fluisteren

Altijd = 2 personen
Soms = 6 personen
Vaak = 4 personen

De les wordt kort nabesproken

Groepsdiscussie:

In een vergadering krijgen de collega's in groepjes stellingen (bijlage 2) waar ze op kunnen reageren met eens of oneens. Het is de bedoeling dat ze met hun groepje deze stellingen aan elkaar presenteren.

Hetzelfde doen we met "wat werkt in de groep", maar dan met de vraag hoe komt dat? Nu kunnen ze met open antwoorden reageren en die probeer ik dan achteraf samen te vatten. Tot slot krijgen de collega's een aantal stellingen die betrekking hebben op de kwaliteit van het zelfstandig werken en gedifferentieerd onderwijs in onze school.

De groepsdiscussie heeft plaatsgevonden op donderdag 26 maart. Het team is in drie willekeurige groepjes verdeeld. Ze zijn aan de slag gegaan met bijlage 2. Op losse briefjes zijn de stellingen genoteerd met evt. aanvullingen. Deze zijn na afloop op het bord geplakt. Ik heb voor het team samengevat wat er op het bord was geplakt.

We zien dat het bij de vakgebieden rekenen, spelling en taal wel werkt. Vooral bij rekenen zie je dat leerlingen elkaar goed helpen. Ze kunnen heel goed uitleggen aan elkaar hoe een rekenprobleem het best aangepakt kan worden. Daarnaast gaat het goed omdat bij deze vakgebieden duidelijk is wat ze als basistaak en extra taak hebben. Bij deze vakgebieden vinden de leerlingen het ook fijn om elkaar te helpen omdat ze allemaal met hetzelfde vak bezig zijn. Leerkrachten geven aan dat leerlingen het niet fijn vinden om vaak andere leerlingen te moeten helpen omdat dan het eigen werk onder tijdsdruk komt te staan. Dit is wel een punt wat extra aandacht moet krijgen. Maar dat mijns inziens opgelost kan worden door een loopronde in te voeren en het model van bijlage 4 in te voeren.

Men was wat sceptisch t.o.v. het lopen van een vaste ronde. Ik heb mijn ervaring verteld en uitgelegd dat het juist voor kinderen die veel structuur nodig hebben rust en duidelijkheid geeft. Het vraagt wel veel discipline van de leerkracht. De angst dat er te veel tijdsdruk op het geven van instructie staat heb ik kunnen wegnemen door te vertellen dat ik de ene keer na 5 minuten een ronde loop en soms al na 3 minuten etc. Ook hoeft een ronde niet lang te duren. Het gaat er vooral om dat alle leerlingen aandacht hebben gekregen!

Men kon zich wel vinden in het fluisteren, maar wilde dat anders benoemen (zacht praten). De regels van zelfstandig werken in groep 7 vond men duidelijk en handig voor de bovenbouw (gr. 6 t.m8) maar niet heel geschikt voor de onderbouw.

Het team heeft tijdens deze vergadering besloten dat we op een nader te bepalen datum samen de afspraken en regels van het zelfstandig werken uit groep 7 gaan bewerken voor de groepen 1 tot en met 8 om een doorgaande lijn te krijgen. De afspraak is dat er tot en met groep 5 met pictogrammen gewerkt gaat worden om dezelfde afspraken duidelijk te maken. Ook is het belangrijk dat alle leerlingen de afspraken kunnen zien.

Tevens is er de afspraak gemaakt om per direct te gaan werken met een vaste loopronde en de lesopbouw die bij deze loopronde hoort (bijlage 4). Dit wordt op 26 april geëvalueerd. De collega's willen de middelen die we voor groep 7 gemaakt hebben ook in de eigen groep gaan inzetten.

Evaluatie op 26 april 2010:

De evaluatie gaat over het lopen van een vaste ronde en het model van een lesopbouw die daarbij hoort. Tijdens de evaluatie waren 7 groepsleerkrachten aanwezig. Parttime collega's hebben vooraf overlegd en spreken voor elkaar.

- Twee collega's noemen als nadeel de tijdsdruk tijdens het geven van instructie aan de instructietafel. Het lopen van een ronde komt niet altijd uit.
- Alle collega's noemen als voordeel dat je meer bewust met heel de groep aan het werk bent.
- Drie collega's geven aan dat je het proces tijdens het werken bij de leerlingen beter ziet omdat je rond loopt.
- Alle collega's gebruiken het stoplicht en de Time-timer intensief.
- Het geeft in alle groepen rust tijdens het werken.
- Er is een duidelijke structuur.
- Er worden geen vingers meer opgestoken.

Wanneer we er verder over spreken concluderen we dat we op deze voet verder willen gaan. Er worden over en weer tips gegeven. Zo wordt de startronde genoemd om te voorkomen dat er direct vragen zijn. De tijd tussen de looprondes in hoeft niet altijd even lang te zijn. Dit hangt ook af van de instructie aan de instructietafel. De loopronde wordt ook wel eens op een andere plaats begonnen omdat daar vragenkaartjes liggen. Wel wordt altijd dezelfde volgorde aangehouden.

Leerlingen krijgen in groep 4 als opdracht met een makkelijke taak te beginnen. Dit om opstart problemen te voorkomen. De leerkracht kan na de instructie leerlingen beter helpen.

Samenvattend zijn de collega's tevreden over deze opzet. Het is niet heel vernieuwend maar heeft wel veel resultaat. Het is duidelijk en gestructureerd. Voor de leerlingen is helder en duidelijk wanneer de leerkracht beschikbaar is. Het is wel zaak de regels en afspraken nu verder door te voeren in de groepen.

Tevens wil men graag informatie over de coöperatieve werkvormen. Aangezien dit van meerwaarde kan zijn voor fase 4 en 5 van het GIP-model wordt er afgesproken dat we volgend schooljaar de coöperatieve werkvormen als ontwikkelpunt voor onze school opnemen in het schoolplan.

5.2. Het GIP-model in groep 7

De volgende zaken zijn ingevoerd vanuit het GIPmodel en worden steeds besproken en geëvalueerd met de leerlingen:

- Het Stoplicht
- De loopronde

- Ook de goede leerlingen aan de instructietafel vragen
- Een vraagtekenkaartje
- Regels en afspraken voor het zelfstandig werken (bijlage 5)
- Opbouw van een les zelfstandig werken/ zelfstandig werken tijdens rekenen en spelling (bijlage 4)

We hadden al een vaste inleverplaats en een vaste plaats voor de nakijkboekjes. Ook maken we gebruik van de Timetimer. Alle leerlingen hebben de regels op A5-formaat gelamineerd gekregen. De meeste hebben de regels op de tafel geplakt. Door het stoplicht is het makkelijk leerlingen te wijzen op de gevraagde werkhouding (stil, fluisterend etc.) De leerlingen moeten erg wennen aan het klaar leggen van het vragenkaartje (er zijn leerlingen die met het kaartje in de lucht gaan zitten wachten!)

Fase 1 en 2 van het GIP-model, de organisatie en het zelfplannen zijn volledig ingevoerd. Het zelf plannen wordt door de leerlingen vanuit de agenda gedaan op de tijden dat zelfstandig werken op het rooster staat. Ze kijken dan welke opdrachten we opgegeven hebben en wanneer ze die af moeten hebben. De organisatie staat nu we het stoplicht gebruiken en het vraagteken kaartje. De inrichting van de klas is conform de lijst. We hebben ook gezorgd voor extra taken en opdrachten die leerlingen zelf mogen kiezen. Dit zijn geen verplichte opdrachten. Dat werkt motiverend voor de leerlingen omdat ze deze taken mogen kiezen als de verplichte opdrachten voor de volgende dag af zijn. De meerwaarde hiervan is dat leerlingen ook op langere termijn moeten leren plannen. Ze bepalen zelf of ze eerst alle verplichte opdrachten afronden of juist een keuze opdracht maken. Het is zaak dat ze dit leren inschatten. Dit vertrouwen krijgen leerlingen van ons. We sturen hier soms ook op aan. We proberen leerlingen te motiveren tot het kiezen van keuze opdrachten wanneer het werk voor de volgende dag af is. Voorwaarde is dan natuurlijk wel dat wij de ruimte bieden tot zelfstandig werken op iedere lesdag.

Fase 3 van het GIP-model is de basis voor dit onderzoek. De onderzoeksvraag gaat over deze fase. De instructie wordt in niveaugroepen gegeven indien de les zich daar voor leent. Bij rekenen is dit structureel doorgevoerd voor groep 4 tot en met 8. De grote valkuil is de groep die verdieping en verrijking krijgt.

In groep 7 hebben we verschillende instructiegroepen bij taal, spelling en rekenen. Deze vakgebieden zijn erg overzichtelijk voor leerkracht en leerling. Mijn collega en ik merken dat er door het verbeteren van fase 1 en 2 er direct een verbetering optreedt in fase 3. Tijdens de evaluaties geven leerlingen ook aan dat het fijn is dat de juf regelmatig rond loopt. Ze

hoeven niet heel erg lang te wachten op hulp. Het stoplicht laat duidelijk zien hoe er gewerkt moet worden. De Time-timer geeft aan hoelang het duurt voor de juf weer rond loopt. Het vragen kaartje voorkomt vingers opsteken.

Het lopen van een vaste ronde heeft nu vaste vorm. Het schema een opbouw van een zelfstandig werken les biedt veel houvast. Alle regels en afspraken zijn duidelijk. Consequent zijn en evalueren met de leerlingen is de basis van het geheel. Dit vraagt wel aanpassing van de leerkrachten. Maar we merken dat leerlingen rustiger worden en beter aan het werk zijn.

5.3. Coöperatief leren in groep 7 en het effect op het zelfstandig werken

Ik ben in het boek Coöperatief leren binnen adaptief onderwijs gaan zoeken naar werkvormen die snel en eenvoudig kunnen worden ingezet in onze groep. De werkvormen die ik heb gekozen zijn werkvormen waar het samenwerken en de gelijkwaardige inbreng van leerlingen centraal staan. (bijlage 6)

Dit is een bewuste keuze omdat ik dit graag terug wil zien tijdens het zelfstandig werken. Daarom is er ook gekozen voor werkvormen die bij zowel rekenen, taal als spelling snel en handig in te zetten zijn. De taal- en rekenmethode die wij gebruiken bieden opdrachten die handig in deze werkvormen om te zetten zijn.

Mijn collega probeert ze na mij uit als het al bekend is bij de leerlingen. Ik evalueer na afloop met de leerlingen wat ze er van vonden.

Daarnaast ga ik met de leerlingen de taken verdelen van bijlage 3. Ik probeer daar zo in te sturen dat leerlingen een andere taak uitvoeren dan ze van nature zouden kiezen. Dit is om te zorgen dat alle leerlingen een gelijkwaardige inbreng en rol hebben. Dit vraagt veel aanpassing van alle leerlingen. Dit sluit aan bij de sociaal emotionele ontwikkeling van het GIP-model. Leerlingen moeten hun handelen evalueren en reflecteren. Als leerlingen dat kunnen is dat bevorderend voor hun welbevinden. Ze ervaren dan dat ze er toedoen en invloed kunnen uitoefenen door hun inbreng tijdens het samenwerken.

De groepjes worden steeds heterogeen gekozen door mij (de leerkracht). Ik probeer rekening te houden met het vakgebied en de vaardigheid van de leerlingen bij het betreffende vakgebied. Alleen dan kun je volgens mij opereren in de zone van de naaste ontwikkeling.

De leerlingen zijn steeds erg gemotiveerd. Het is wel moeilijk voor sommige leerlingen om aan de groep te vertellen wat hun groepje bereikt heeft. De gelijkwaardige inbreng wordt bewerkstelligd door de opdrachten zo te formuleren dat alle leerlingen een inbreng moeten leveren die het eindresultaat compleet maken.

Tijdens het evalueren met de leerlingen komen wel steeds dezelfde leerpunten naar voren. Leerlingen vinden het moeilijk om zich bij de gegeven taak te houden. Iemand die van nature een regelaar is vindt het erg moeilijk om niet direct de lijn binnen het groepje uit te zetten en te delegeren. Ik kies er dan bewust voor om zo'n leerling de taak van het Tijdbewaker te geven met als opdracht alleen op de tijd te letten. Een teruggetrokken leerling krijgt de taak van Taakkapitein. Tijdens de evaluatie komt naar voren dat dit erg moeizaam is gegaan. Leerlingen zijn snel geneigd in het oude rollenpatroon te vallen. De leerlingen verwoorden dat het moeilijk is niks te zeggen terwijl je ziet dat het niet gaat zoals het moet. (of eigenlijk zoals jij vindt dat het zou moeten gaan)

Tijdens het zelfstandig werken is er wel een verbetering zichtbaar. Je ziet dat leerlingen beter samenwerken en hulp vragen. Iemand helpen of verbeteren is niet direct negatieve kritiek, waar dat eerder wel het geval was.

Ik zie dat tijdens het zelfstandig werken leerlingen sneller bereid zijn hulp te vragen en te geven aan klasgenoten waar ze dat eerder niet zouden doen. Een enkele leerling blijft het erg moeilijk vinden samen te werken met klasgenoten die hij/zij niet aardig vindt. Voorlopig negeer ik dit en deel de leerlingen toch bij elkaar in groepjes in. Ik geef dan juist de leerling die niet aardig gevonden wordt een compliment voor de samenwerking, de manier van uitleggen etc.

5.4 Eindevaluatie met groep 7

In de kring bespreek ik met de leerlingen de volgende zaken:

- Wat is er veranderd wat betreft het zelfstandig werken?
- Is dat een verbetering of juist niet?
- Aan welke dingen in de groep kun je zien wat er veranderd is?
- Hoe vinden jullie de samenwerkingsvormen in groepjes bij rekenen, spelling of taal?
- Heb je er iets van geleerd?

De leerlingen benoemden de volgende zaken:

- Er is veel meer rust tijdens het zelfstandig werken.
- Ik weet beter wat ik moet doen.
- Nu we in groepjes zitten kan ik aan meer kinderen hulp vragen.
- Je hoeft dan niet meer te lopen.
- Het is fijn dat je je vinger niet hoeft op te steken.
- Je weet dat de juf zo komt.
- Je weet wanneer je iets mag vragen.
- Wanneer je samen iets oplost leer je van elkaar.
- Het is moeilijk een taak te krijgen binnen het groepje die je niet gewend bent.
- Ook de goede leerlingen komen nu bij de juf aan de beurt.
- Omdat ik een paar keer heb moeten samenwerken met kinderen waarmee ik dat anders niet deed, speel ik buiten nu ook met die kinderen.
- Het is fijn om met meer leerlingen te mogen overleggen en samen een oplossing te bedenken.
- We hebben een stoplicht en een vragenkaartje en de regels op onze tafel.

6. Conclusies

6.1 Het antwoord op de onderzoeksvraag

De onderzoeksvraag was: “Hoe kan ik het zelfstandig werken en samenwerkend leren in mijn groep verbeteren, zodat ik meer tijd en ruimte krijg om verlengde instructie en remedial teaching te geven binnen mijn groep.

Uit het onderzoek is gebleken dat zowel het GIPXL-model als vormen van coöperatief leren een positieve invloed hebben op het zelfstandig werken en samenwerkend leren in de groep. Leerkrachten en leerlingen geven aan dat er rust, structuur en duidelijk ontstaan binnen de groep. Daarnaast zie ik in mijn groep dat leerlingen meer samenwerken omdat ze dit geoefend hebben. Ze hebben geleerd ook met leerlingen te samenwerken die ze voorheen geen hulp gevraagd zouden hebben.

De collega's trekken de conclusie dat ze door het gebruiken van de looprondes en het schema van een lesopbouw, instructie aan de instructietafel kunnen geven en toch het proces bij de andere leerlingen kunnen volgen.

Het is zowel voor de leerlingen als de leerkracht heel belangrijk dat alle regels en afspraken duidelijk zijn en dat iedereen ze ook kent. Door de afspraken zichtbaar te maken en steeds te bespreken geeft dit duidelijkheid. En duidelijkheid creëert rust en ruimte. Voor het GIP-model is het zaak juist de regels, afspraken, inrichting van de klas etc. goed afgesproken te hebben.

Wat het samenwerkend leren betreft is er een klein begin gemaakt. In mijn groep is het uitproberen van de werkvormen goed bevallen. De collega's waren eerst terughoudend, maar willen er nu toch meer over weten. Het is nu een ontwikkelpunt voor onze school geworden. Ik zie binnen mijn groep wel verbetering wat betreft samenwerking. Ik denk echter niet dat ik hier al een conclusie uit mag trekken. Ik heb nu verschillende werkvormen toegepast en het werkt prettig. Leerlingen zijn gemotiveerd om samen tot oplossingen te komen. Soms gaat het minder goed. Dit komt vooral door mijn opgelegde taakverdeling. Wat dat betreft is het onderzoek eigenlijk niet diepgaand genoeg. Het sociale en emotionele gedeelte van het GIP-model kan veel meer gestuurd worden door goed doordacht met coöperatief leren in je groep om te gaan. Het is alleen in mijn groep uitgetest en over een vrij korte periode. Wel ben ik ervan overtuigd dat je kunt bereiken dat leerlingen een gelijkwaardige inbreng hebben door te sturen in taakverdeling en groepsindeling. Iedere leerling heeft immers zijn kwaliteiten waar een ander van kan profiteren. Op het moment dat ik als leerkracht zover ben dat ik dit structureel doe, bereik ik het sociale element en het emotionele element van het GIPXL-model.

6.2. Het antwoord op de deelvragen

Hoe is het zelfstandig werken georganiseerd in de groepen?

Samen met mijn collega en de leerlingen uit onze groep trek ik de conclusie dat het zelfstandig werken is verbeterd door het inzetten van het GIPXL-model. Uit de vragenlijst (bijlage 1) kwam naar voren dat we al gebruik maakten van een aantal elementen uit het model en hebben deze verder uitgebreid met het stoplicht, het vragenkaartje, de regels en afspraken voor het zelfstandig werken, de loopronde en het schema van een lesopbouw. Dit gaf voor mijn collega en mij direct ruimte om leerlingen te helpen. Maar het is een voorzichtig begin. Eén van de leerlingen zei het heel mooi: "De juf moet het lopen van de ronde wel vol blijven houden, anders moeten we toch weer gaan lopen of de vinger opsteken". Ik denk dat het wel heel goed is dat heel het team nu volgens dit concept gaat werken. Er is nu een doorgaande lijn in de school. Leerlingen zijn vanaf het begin gewend volgens deze manier te werken. Het team kan leren van elkaar en elkaar scherp houden door het met regelmaat op de agenda van een vergadering te zetten. Het GIP-XL model heeft als derde laag de instructie. Juist omdat bij ons de instructie al georganiseerd is zoals het model het vraagt is het invoeren van het model geen grote opgave. Feitelijk waren we al met laag 3 van het model bezig. Nu we de organisatie en het plannen op de rails hebben staan krijgt de instructie meer inhoud en vorm. Het schema van een lesopbouw helpt hierbij. De eerste drie lagen van het model zorgen ervoor dat leerlingen competent zijn en een gevoel van autonomie hebben.

De overeenkomsten in het zelfstandig werken die uit het onderzoek kwamen waren niet verassend. We zijn al een aantal jaren met zelfstandig werken bezig en hebben overal vandaan elementen gekozen die ons aanspraken. Ik vind wel dat er veel overeenkomsten waren bij de collega's. Hierdoor kwamen we wat betreft de discussiepunten toch snel tot dezelfde conclusies en konden we afspraken maken over het vervolg. Inmiddels is het aantal overeenkomsten gegroeid door het invoeren van regels en afspraken, de loopronde, zachtjes praten tegen leerlingen en het stoplicht.

Wat werkt goed in de groepen en waarom?

Het is gebleken dat de organisatie van groot belang is voor het slagen van zelfstandig werken in de groep. Bij de vakgebieden rekenen, spelling en taal is de organisatie duidelijk. Leerlingen weten wat een basistaak is en wat ze als extra taak kunnen doen. Bij het zelfstandig werken van de overige vakken is dat niet altijd duidelijk. Dit veroorzaakt onrust, leerlingen gaan dan vragen stellen, ze weten niet of ze nog werk te maken hebben. Bij de organisatie hoort ook de inrichting van de groep. In onze groep zitten de leerlingen nu in

groepjes in plaats van in tweetallen. Dit geeft minder onrust door lopen en omdraaien. Ook het steeds herhalen van regels en afspraken door ze vooraf te bespreken of te evalueren levert hier een bijdrage aan. Dit is tevens wel de valkuil voor alle collega's in ons team. Het hoeft natuurlijk niet iedere les, maar wel met regelmaat. Dit blijft zeker een bespreekpunt.

6.3 Slotconclusie en aanbeveling

Het onderzoek heeft ervoor gezorgd dat het team begonnen is met het invoeren van een doorgaande lijn voor zelfstandig werken. Hierdoor is er rust en duidelijkheid in de groepen gekomen. Het team weet nu ook hoe er in de andere groepen wordt gewerkt. We hebben naar elkaar geluisterd en tips gegeven.

Tevens is door het enthousiasme van mijn collega en mij de interesse gewekt voor werkvormen van coöperatief leren. Door hier een ontwikkelpunt van te maken zal het zeker nog verder vorm krijgen binnen onze organisatie.

Onze school heeft ervaren dat het gebruiken van een model rust, duidelijkheid en tijd kan creëren. Het levert goede instructie en procesvolgend onderwijs in de groep op. De leerlingen krijgen meer zelfvertrouwen doordat ze meer vragen samen kunnen oplossen. Ze hebben het gevoel dat ze er toe doen omdat de leerkracht alle leerlingen aandacht geeft tijdens een zelfstandig werken les.

Aanbeveling:

Het is voor onze organisatie goed om het GIP-XL model regelmatig in de vergadering te bespreken en te evalueren. Het model is nog niet voltooid en kan nog verder ontwikkeld worden. Maar het model heeft al laten zien dat het rendement geeft op een eenvoudige manier. Voor het team is dat prettig omdat er niet heel veel veranderingen voor nodig zijn. Wel wordt er veel discipline van de collega's gevraagd.

Om het samenwerkend leren te verbeteren kunnen werkvormen van coöperatief leren gebruikt worden. Dit onderzoek is te kort om te zeggen dat het voor alle groepen een goed middel is. Ik zou het zeker in de verschillende groepen gaan uitproberen.

7. Evaluatie van het onderzoek

Het onderzoek is gestart vanuit mijn POP waarmee ik in de praktijk al aan het werk was. Tijdens het voeren van coachingsgesprekken bleek dat ik niet alleen stond met mijn verlegenheidssituatie. Aangezien het team midden in een fusietraject zit wilde ik het onderzoek eerst alleen in groep 7 (mijn praktijkgroep) uitvoeren. Door het enthousiasme van mijn duo-partner die veel overleg met mij voerde en mijzelf waren er steeds meer collega's die aangaven ook iets met het zelfstandig werken te willen gaan doen. Hiermee was mijn platform voor het onderzoek gecreëerd. Ik ging er altijd vanuit dat de leerlingen het zelfstandig werken ook niet als prettig ervoeren. Dat heb ik eerst onderzocht voordat ik verder kon met het onderzoek.

Door het bestuderen van het GIPXL-model kreeg mijn POP meer inhoud en kreeg ook het onderzoek meer vorm. Omdat ik in vergaderingen overleg had met collega's en ook de discussie geleid heb kwam er een competentie bij in mijn POP. De competentie samenwerken met collega's kreeg vanzelf inhoud.

Vooraf vond ik het spannend om het team te vragen mee te werken aan mijn onderzoek. De werkdruk is hoog. De collega's willen wel vernieuwing maar het liefst zo dicht mogelijk bij de eigen praktijk en zeker niet van boven opgelegd.

Gedurende het onderzoek bleef ik hier wat onzeker over maar tijdens de vergadering waarin de discussie plaatsvond over de verschillen binnen de groepen en het aangaan van een doorgaande lijn werd alle onzekerheid weggenomen.

Het is erg fijn om te merken dat alle collega's werkelijk aan de slag gaan met de afspraken die zijn gemaakt. Daarom vind ik het onderzoek zeker geslaagd. We hebben duidelijk in beeld gekregen hoe het zelfstandig werken is georganiseerd en waar we naar toe willen met het zelfstandig werken.

Het samenwerkend leren is nog maar heel beperkt in één groep uitgetest. Ik denk achteraf dat het te veel zou zijn om twee onderwerpen binnen een team in te voeren. De opbrengst van het onderzoek is wel dat we zeker niet afwijzend staan ten opzichte van samenwerkend leren.

Het onderzoek heeft voor mij persoonlijk veel winst gebracht. Ik heb mijn organisatie beter in kaart en heb de groep nu goed in beeld. Voor de leerlingen is de winst dat ze meer gedifferentieerde instructie krijgen. Ze krijgen evenredig aandacht van de leerkracht en ze leren samenwerken en overleggen binnen mijn praktijkgroep.

Samenvatting

Dit onderzoek gaat over zelfstandig werken en samenwerkend leren in de groep. Er is gekeken of het mogelijk is deze vormen zo te implementeren in de groep dat de leerkracht de tijd en ruimte krijgt om verlengde instructie te geven en remedial teaching binnen de groep. Allereerst is er gekeken wat er al aan zelfstandig werken wordt gedaan en wat de overeenkomsten en verschillen binnen de groepen zijn. Vanuit de verschillen heeft er een discussie plaats gevonden met stellingen waaruit de conclusie kon komen of er draagvlak was om met het GIPXL-model te gaan werken binnen de groepen. Dit draagvlak was aanwezig en het team is aan de slag gegaan met het uitproberen van een loopronde en een stoplicht in de groep.

Daarnaast is er in groep 7 gewerkt met het GIPXL-model in een verder uitgewerkte versie. Er zijn regels en afspraken gemaakt. Alle leerlingen hebben deze gekregen evenals een vragenkaartje. De leerlingen zijn nauw betrokken geweest bij het proces en hebben met de leerkracht steeds geëvalueerd.

Tevens is er onderzocht of het mogelijk is om vormen van samenwerkend leren uit te voeren in groep 7 en wat het eventuele effect daarvan is.

De leerkracht en de leerlingen hebben dit positief ervaren. Leerlingen werken werkelijk meer samen en leren ook samenwerken met leerlingen waarmee ze dat normaal gesproken niet zouden doen.

Leerlingen geven als conclusie dat ze meer overleggen en minder aan de leerkracht hoeven te vragen. Door het gebruiken van een loopronde en een vragenkaartje kunnen de leerlingen doorwerken aan een andere opdracht wanneer ze een vraag hebben. Dit levert rust en tijd op bij leerling en leerkracht.

Er is ook een voorzichtig begin gemaakt met de sociaal-emotionele ontwikkeling binnen het GIPXL-model in combinatie met coöperatief leren. Door te sturen in groepssamenstelling bij de verschillende opdrachten en een duidelijke taakverdeling kan er gewerkt worden naar een gelijkwaardige inbreng van alle leerlingen. Dit is echter nog niet voldoende uitgeprobeerd en wordt het volgend schooljaar binnen de school verder ontwikkeld.

Bijlage 1:

Vragenlijst voor het team over zelfstandig werken in de groepen.

Instructie voor het invullen:

Niet alle zaken zullen op jou persoonlijk van toepassing zijn. Je bent altijd vrij om er iets bij te schrijven of toe te voegen.

Betekenis bij +. - + is ja
- is nee

+. - . +- + is ja
- is nee
+- is soms

-- . - . + . ++ ++ is altijd
+ is vaak
- is soms
-- is nooit

1. Heb je een instructietafel? + . -
2. Waar staat de tafel? middenvoor/linksvoor/rechtsvoor,
Anders.....
.....
3. Werk je met een stoplicht? + . -
4. Is het stoplicht voor alle kinderen zichtbaar? + . - . nvt
5. Werk je met de timetimer? + . -
Indien nee, waarom niet.....
.....
.....
6. Hangt de timetimer voor alle kinderen zichtbaar? + . - . nvt
7. Als je niet met een stoplicht/timetimer werkt, wat gebruik je dan?
8. Zijn de computers afgeschermd voor de groep? + . -
9. Ligt het materiaal voor het zelfstandig werken gebruiksklaar? + . - . +-
10. Hebben de volgende materialen een vaste plek in de groep?
 - a. nakijkboekjes + . -
 - b. woordenboeken + . -
 - c. lesboeken + . -
 - d. spelletjes/ontwikkelingsmaterialen + . -

e. atlassen	+ . -
f. kaarten van spelling en begrijpend lezen	+ . -
g. teken- en knutselmateriaal	+ . -
h. schrijfpapier	+ . -
11. Zijn de volgende regels bij de leerlingen bekend?	
a. (Indien je een stoplicht gebruikt), Wat betekenen de kleuren?	+ . -
b. Wat moet je doen als je iets niet begrijpt?	+ . -
c. Wat moet je doen als je klaar bent?	+ . -
d. Hoe mag je overleggen?	+ . -
12. Werk je met instructiegroepjes op niveau?	-- . - . + . ++
13. Laat je kinderen overleggen en samenwerken tijdens instructie	-- . - . + . ++
14. Loop je een vaste ronde door de groep wanneer de leerlingen aan het werk zijn?	-- . - . + . ++
15. Hoe geef je leerlingen tijdens het werken aandacht?	
a. Iets uitleggen	-- . - . + . ++
b. Een compliment over verzorging, tempo of houding	-- . - . + . ++
c. Een schouderklopje, duim of aai over de bol	-- . - . + . ++
16. Is jouw volume van praten dan fluisterend?	-- . - . + . ++
17. Hoe geeft je complimentjes? Aan het kind alleen	-- . - . + . ++
Zodat heel de groep het hoort	-- . - . + . ++
18. Hoe corrigeer je leerlingen? Aan het kind alleen	-- . - . + . ++
Zodat heel de groep het hoort	-- . - . + . ++
19. Bespreek je het zelfstandig werken na?	-- . - . + . ++
20. Kun je aangeven met welke regelmaat je de volgende vragen stelt?	
a. Hoe ging het?	-- . - . + . ++
b. Waarom ging het goed/niet goed?	-- . - . + . ++
c. Hoe zou dat de volgende keer anders kunnen doen?	-- . - . + . ++
d. Wie heeft er een tip?	-- . - . + . ++
e. Hoe voelde je je toen ik naar het stoplicht/timetimer wees terwijl je een belangrijke vraag had?	-- . - . + . ++
21. Evalueer je de regels en afspraken?	-- . - . + . ++
22. Evalueer je de inhoud van de lesstof?	-- . - . + . ++
23. Zijn de leerlingen op de hoogte van de opruimregels?	+ . -

Heel erg bedankt voor het invullen van het formulier,
Nicole Godrie

Bijlage 2:

Onderstaande onderdelen leveren verschillen in uitvoering binnen het team op. Probeer met je groep te komen tot een eens of oneens wat betreft het invoeren van deze elementen of gedragingen:

- Het gebruik van een stoplicht biedt duidelijkheid tijdens het zelfstandig werken.
- Het werken met instructiegroepen zou zeker bij rekenen, lezen en spelling structureel ingevoerd moeten zijn.
- Het lopen van een vaste ronde zorgt ervoor dat alle leerlingen op gezette tijden aandacht krijgen in welke vorm dan ook. De leerkracht is tevens goed op de hoogte van de activiteiten van de leerlingen die zelfstandig werken.
- De leerkracht moet fluisteren wanneer dat van de leerlingen gevraagd wordt. Hard praten lokt hard praten uit.
- Het structureel evalueren met de volgende vragen is noodzakelijk om leerlingen te laten reflecteren:
 - Waarom ging het goed?
 - Hoe zou je het volgende keer anders kunnen doen?
 - Wie heeft er een tip voor dit probleem?
 - Hoe voelde je je toen de juf/meneer geen tijd had omdat de Time-timer nog op rood stond?
 - Is de leerstof goed begrepen?

Bekijk met je groep per onderdeel wat werkt en probeer ook te achterhalen waarom het werkt in de groep. Wat is het voordeel dat het opbrengt?

Overeenkomsten:

Inrichting van het lokaal:

- Alle leerkrachten werken met een *instructietafel*, behalve de leerkrachten van groep 1-2. Dit geldt ook voor het gebruiken van de *Time-timer*.
- De meeste leerkrachten hebben het *materiaal voor het zelfstandig werken* *gebruiksklaar* liggen. De atlassen liggen op de gang.

Klassikale groepsinstructie:

- *De regels en afspraken* die bij het werken horen zijn volgens de leerkrachten bij alle kinderen bekend.

Lopen van rondes (ongeveer 5 minuten)

- Alle leerkrachten geven vaak of altijd *complimenten*. Dit kan zijn zodat de hele groep het hoort of allen aan het kind gericht. Beide gebeurt vaak.

Correctie van gedrag:

- Het corrigeren van gedrag gebeurt het meest gericht aan het kind alleen. Soms ook zodat heel de groep het hoort. Dit hangt af van de situatie.

Afsluiten van de les:

- De leerlingen zijn op de hoogte van de regels betreffende het *opruimen*.
- Het *nabespreken van de les* gebeurt regelmatig. De vragen die gesteld worden wisselen wel.
- *Afspraken* worden vaak tot altijd geëvalueerd.
- Het werk wordt regelmatig geëvalueerd. Dit verschilt per leerkracht van soms tot altijd.

Besprek met je groep onderstaande stellingen en probeer tot een gezamenlijke conclusie te komen.

Voorwaarde voor gedifferentieerd lesgeven:

Bij de organisatie in de groep:

- De structuur van de lesopbouw moet voor de leerlingen voorspelbaar zijn. Deze structuur zorgt ook voor een evenredige verdeling van de aandacht over de leerlingen.
- Regels en routine zijn hierbij essentieel.

Onze kwaliteit van differentiëren

Van het instructie geven:

- Wat betreft de emotionele ontwikkeling moet de leerkracht zich bewust zijn van de wijze waarop hij hulp biedt. Hij kan zo het zelfvertrouwen stimuleren. Door zich bijvoorbeeld af te vragen of hij niet te snel hulp biedt en daarmee bevestigd dat de leerling “dom is”.
- Het hebben van een duidelijke structuur in de lesopbouw is belangrijk. Hoe vaak geef je instructie, hoeveel rondes loop je etc.
- Het gebruiken van instructiegroepen bij bijvoorbeeld rekenen en spelling is nodig om alle leerlingen de beste kwaliteit te bieden.
- Leerlingen kunnen leren samenwerken en daardoor beter zelfstandig leren en problemen oplossen.

Bijlage 3

Taakverdeling

Bij het coöperatief leren worden er taken verdeeld:

- Aanmoediger:

- Moedig je groep aan voordat jullie aan het werk gaan. Bijvoorbeeld: "Kom op jongens, we gaan aan de slag".
- Wanneer iemand even vastzit, zeg je bijvoorbeeld: "Kom op, je kunt het wel".
- Wanneer je groep de opdracht moeilijk vindt, zeg je bijvoorbeeld: "we kunnen het wel, even goed nadenken".

- Taakkapitein:

- Je zorgt ervoor dat iedereen bij de groep blijft en dat niemand wegloopt.
- Wanneer iemand in de groep over andere dingen praat dan de taak zeg je: "Eventjes erbij blijven".
- Wanneer de groep niet meer geconcentreerd is, zeg je: "Kom op, probeer nog even mee te doen".

- Tijdbewaker:

- Je zorgt ervoor dat je de klok kunt zien of een horloge hebt.
- Je vertelt aan het begin van de opdracht hoeveel tijd jullie hiervoor hebben
- Wanneer de groep erg lang bij een vraag blijft hangen waarschuw je bijvoorbeeld door te zeggen: "We moeten aan de volgende vraag beginnen, anders krijgen we het niet af".
- Af en toe vertel je de groep hoeveel tijd er nog over is.
- Je geeft aan wanneer de tijd bijna voorbij is en jullie echt moeten stoppen.

- Stiltekapitein:

- Je houdt in de gaten of je groepsgenoten niet te hard praten
- Als de groep te hard praat zeg je bijvoorbeeld: "We moeten iets zachter praten".
- Als jouw groep last heeft van een andere groep mag jij hen waarschuwen en vragen wat zachter te doen.

- Notulant/schrijver:

- Zorg ervoor dat je pen en papier voor je hebt
- Als de groep een antwoord geeft, vraag dan of iedereen het er mee eens is.
- Schrijf het antwoord van je groep goed leesbaar op.

- Materialenbaas:

- Je let goed op welke materialen jullie nodig hebben een waar je ze kunt halen
- Je haalt de materialen snel op zodat je groep aan het werk kan
- Als tijdens het werk nog materiaal nodig is, mag jij alleen dat gaan halen.
- Als het werk klaar is lever je het werk in bij de leerkracht en ruim je de materialen die jullie gebruikt hebben op.

- Tafelbaas:

- Je zorgt dat je weet hoe de tafels moeten staan
- Je geeft je groepsgenoten aanwijzingen voor het verplaatsen van de tafels
- Je zorgt er voor dat dit snel en zachtjes gebeurt.

Starten met:

Opbouw van een les zelfstandig werken/ zelfstandig werken tijdens rekenen en spelling

Klassikale start

Zelfstandig werken

Startronde

Hulpronde (vragenkaartje)

Instructiegroep

Hulpronde (vragenkaartje)

Instructiegroep

Enz.....

Vooraankondiging einde les

Slotronde

Klassikale afsluiting

Bijlage 5

De regels van het zelfstandig werken in de groep (in overleg met leerlingen gemaakt)

- Ik mag zelf weten waar ik mee begin
- Ik werk rustig, ik stoer niemand.
- Ik werk netjes
- Fluisteren mag (behalve als het stoplicht op rood staat!!)
- Als ik iets niet weet denk ik eerst goed na
- Weet ik het nog niet ga ik verder met een andere opdracht
- Ik leg mijn vraagteken weg voor de juf
- Ik kijk mijn werk zelf na, als de juf dit zegt.
- Als ik klaar ben, leg ik mijn werk zachtjes op de inlevertafel.
- Ik loop niet door de klas , als het niet nodig is.
- Als ik klaar ben met al mijn werk mag ik:

een extra opdracht kiezen

werken op de computer (15 minuten)

stillezen

Bijlage 6

De volgende vormen heb ik gekozen en uitgetoetst uit het boek: *Coöperatief leren binnen adaptief onderwijs*

Rooftocht (blz. 129)

Eén leerling krijgt als taak informatie bij de andere groepen te halen die de eigen groep nog niet heeft gevonden. De leerling mag rond lopen en meeluisteren bij de andere groepjes. De leerling zorgt er zo voor dat het product van het eigen groepje kan verbeteren.

De koppen bij elkaar (blz. 137)

Alle leerlingen denken na over een probleem of vraag en proberen daar een oplossing voor te vinden. De leerlingen worden genummerd van 1 t.m 4. De leerlingen met hetzelfde nummer gaan bij elkaar zitten en bespreken hun oplossingen. Ze moeten samen tot dezelfde oplossing komen. Dan moet één willekeurig kind vertellen wat de oplossing is en waarom. Maar de groep moet wel eens zijn. Leerlingen leren zo bijvoorbeeld informatie uitwisselen, keuzes verantwoorden etc. Gelijkaardige deelname is hierbij van groot belang.

Stuivertje wisselen (blz. 137)

De leerlingen lossen om beurten een rekenopgave op. Als het antwoord goed is mag de volgende uit het groepje. Men mag elkaar wel tips geven maar niet voorzeggen. Welk groepje heeft de meeste opgaven gemaakt na een bepaalde tijd. De leerling krijgt per goed gemaakt opgave een fiche of een punt. Leerlingen leren zo luisteren naar elkaar en elkaar sturen naar een goede oplossing zonder direct het antwoord te geven.

Bingo (blz.142)

De leerlingen schrijven 10 woorden op van het spellingpakket dat aan de orde is. Leerling één begint met voorlezen. De andere leerlingen schrijven deze 10 woorden op. Zo doen ze dat tot ze alle vier geweest zijn. Dan gaan ze kijken welke woorden ze zelf ook opgeschreven hadden. Die strepen ze door. Men controleert bij elkaar de spelling. Tot slot kijkt men hoeveel woorden er nog niet doorgestreept zijn. Leerlingen zijn gelijkaardig bij deze activiteit, ze moeten luisteren naar elkaar en ze zijn wederzijds afhankelijk.

Placemat (blz. 154)

De groep heeft een groot vel in vier vakken gedeeld. In het midden staat een rechthoek. Om de voorkennis te activeren kan een woord of thema genoemd worden. Dan kun je op twee manieren verder met de activiteit:

Je laat iedere leerling in zijn vak schrijven waar hij aan denkt (ong. 5 minuten). Na 5 min. gaan leerlingen discussiëren over hun ideeën en vullen tot slot een groepsconclusie in het middenvak in.

Je laat de groep in één vak hun ideeën opschrijven. Dan wordt het vel één groep opgeschoven. De groep leest wat er geschreven is en vult in het volgende vak aan. Zo tot alle groepjes geweest zijn. Dit wordt klassikaal na besproken. Welke ideeën heb je van een andere groep? Welke vond je goed?

Geraadpleegde literatuur

Boeken:

- Marzano, Robert J.,(2007) *Wat werkt op school, research in actie*. Middelburg:Bazalt
- Marzano, Robert J.,Pickering, Debra J.& Pollock, Jane E.,(2008) *Wat werkt in de klas, research in actie*. Middelburg: Bazalt
- Marzano, Robert J.,Marzano, Jane S.& Pickering, Debra J.,(2010) *Pedagogisch handelen en klassenmanagement, evidence-based strategieën voor iedere leraar*. Middelburg: Bazalt
- Vugt, J
- Van Vugt J.,(2002) *Coöperatief leren binnen adaptief onderwijs*. Baarn: HB Uitgevers
- Wijffels,Danny,(2006) *Hoe coach ik mijn klas, de basisgids voor klassenmanagement*. Tielt: Lannoo

Artikelen:

- Druiventak, Drs. L.,(2009) *dossier van projectleider programma GIP-XL Seminarium voor Orthopedagogiek*. Onderwijsweb
- Luiten, Els, (2005), *De vertaling van het Gip-model naar waarneembaar leerkrachtgedrag*. Onderwijs en Advies Bureau Teaching Consult
- Mijland, Erno, (2006),*Geen Motivatie geen leren*, COS jaargang 18 nummer 6
- Roozendaal, J.G. & Visser-Meijman, M.E. (19970. Het GIP-model als kader voor adaptief onderwijs. *School en Begeleiding*, 14/6 (19970, 15-19.) Amsterdam: Gemeentelijk Pedologisch Instituut

Websites:

- <https://portal.skipov.nl/scholen/edithstein/nieuws/Onderwijs/Informatie>
- Project in een speciale klas. Geraadpleegd 28 november 2009, via <http://www.wecraad.nl/docs/8f3d70cb-db68-cb8c-8c71-4d46be868b05.pdf>
- www.cedgroep.nl
- www.infonu.nl